

**Галина НАВЧУК,
Лариса ШУТАК,**
ВДНЗ України «Буковинський державний
медичний університет», Чернівці (Україна)

**Halyna NAVCHUK,
Larysa SHUTAK**
Higher State Educational Establishment of Ukraine
«Bukovinian State Medical University», Chernivtsi (Ukraine),
navchuk_g_v@mail.ru
ORCID ID 0000-0002-4624-1796
society@bsmu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-8038-4080

**ІНТОНАЦІЯ ЯК ЗАСІБ
ОФОРМЛЕННЯ ОКЛИЧНИХ
РЕЧЕНЬ**

**INTONATION AS A MEANS OF
EXPRESSION OF EXCLAMATION
SENTENCES**

Ключевые слова: *інтонація, восклицательные предложения, высказывания, интонация речи, речевая интонация.*

Галина Навчук, Лариса Шутак. Интонация как средство оформлению восклицательных предложений.

В статье рассмотрены примеры интонационного оформления различных видов восклицательных предложений. Обосновано мнение о том, что в восклицательных предложениях интонация в основном только усиливает вербализованные лексическими, морфологическими и синтаксическими средствами языка чувства, не будучи при этом единственным средством их выражения. Установлено, что ее роль существенно возрастает в предложениях, которые по форме и содержанию не совпадают, а также в толковании нерасчлененных конструкций, риторических вопросов, расшифровке вокативов и содержания междометных высказываний. Сделано вывод о том, что интонация в восклицательных предложениях является не только средством их организации, выражения эмоций, но и средством уточнения и конкретизации содержания высказывания.

Постановка проблеми. Увагу дослідників неодноразово було звернуто на інтонаційне багатство мови. Проблеми цього засобу мови і мовлення знаходили своє вирішення у працях М.В.Ломоносова, В.О.Богородицького, О.М. Пешковського, Л.В.Щерби, В.В.Виноградова, В. К. Чичагова, Ф. Данеша, Н. В. Черемисіної, А. Й. Багмут, О. А. Бризгунової та ін. За результатами наукових досліджень дано визначення інтонації, описано її функції. Зокрема, під інтонацією розуміється «ритмо-мелодійна сторона мовлення, що служить у реченні засобом вираження синтаксичних значень і емоційно-експресивного забарвлення».¹ Інтонація є одним із засобів передачі об'єктивно-суб'єктивних відношень у мовленні. Складовими її елементами прийнято вважати мелодику мовлення – підвищення і зниження тону у фразі; ритм мовлення – швидкість чи повільність мовленнєвого акту в часі й паузи між мовленнєвими відрізками; тембр мовлення – звукове забарвлення, що надає

мовленню тих чи інших емоційно-експресивних відтінків; фразовий чи логічний наголос – засоби виділення мовленнєвих відрізків чи окремих слів у фразі. Така багатокомпонентність явища інтонації спричиняє труднощі у визначенні домінуючих її категорій.

Чимало дослідників за ступенем важливості в інтонаційному оформленні висувають на перший план мелодичний компонент. Саме він найбільш чітко сприймається на слух, найчастіше виникає і максимально наділений функціональним навантаженням. Так, Н. В. Черемисіна стверджує, що найбільш яскравим засобом вираження емоцій є мелодика мовлення.² Зупиняючись на розгляді інтонаційного оформлення різних видів окличних речень, ми користуватимемося термінами «фраза» або «висловлювання» як найбільш виправданими в інтонаційному дослідженні, оскільки термін «речення» визначається суто синтаксичними критеріями. За О. О. Реформатським, «саме речення як грама-

тична одиниця не має і не може мати інтонації. Воно актуалізується в комунікативне явище – висловлювання через фразу, яку в цілому організує інтонація».³ Під час дослідження саме інтонації оперування традиційно вживаним терміном «речення» нашою виходить на певні протиріччя. Ці протиріччя зумовлені тим, що не так уже й рідко непередикативні вирази вважаються реченням, а різні за своєю інтонацією речення належать до одного й того ж класу.⁴

Багато дискусійних питань щодо інтонації знаходили своє вирішення, коли інтонація розглядалася не як ізольований феномен і не як додатковий, доповнюючий, розділ до фонетики чи синтаксису, а як рівноправний мовний засіб, який бере участь у передачі змістової сторони висловлювання як основної одиниці мовленнєвого спілкування.

Виноградов В. В. з цього приводу стверджує, що інтонація займає суттєве місце в системі граматичних засобів мови, є основною, невід'ємною ознакою речення – висловлювання, визначає і встановлює його природу як граматично організованої одиниці мовленнєвого спілкування.⁵

Отже інтонація є природною формою існування мови, одним із показників її членороздільності, способом організації висловлювання.

Для окличних речень інтонація є засобом передачі складних почуттів, найтонших відтінків, переживань. Тобто, будучи засобом їх оформлення, вона виконує більше функцій – уточнює й конкретизує зміст висловлювання, виражає конкретні емоції.

Мета дослідження – розглянути приклади інтонаційного оформлення різних видів окличних речень, з погляду функціонального підходу довести думку про можливість розкриття змісту окличного висловлювання завдяки його інтонаційному оформленню.

Переорієнтація досліджень на формулу «від функції до форми» (що змінила попередню – «від форми до функції») сприяє більш адекватному опису інтонаційних форм мови та її функцій. У центрі уваги дослідників, з цього погляду, є мовленнєвий акт, різноманітні форми спілкування, мовець. У цьому контексті треба зазначити, що суть функціонального аналізу полягає в утвердженні переваги функції, підкресленні того важливого факту, що функція формує відповідну одиницю мови. При цьому не варто забувати, що функція у мові породжується потребами спілкування, водночас матеріальна сторона мови завдяки своїй варіативності представляє різні реальні можливості для формування одиниць мови.⁶ До мовних функцій інтонації належать: диференціювання комунікативних типів вислов-

лювання (запитання, спонування, розповідь), розрізнення частин висловлювання відповідно до їх смислового навантаження.

Зауважимо, що мовна інтонація є складовою частиною більш широкого явища – інтонація мовлення. На сьогодні ще немає єдиної думки щодо кількості та характеру функцій інтонації мовлення. Та, як зазначає І. В. Борисюк, «вже можна твердити: лінгвістична значимість інтонації мовлення полягає в тому, що вона об'єднує окремі слова у висловлення, визначає його комунікативний тип чи вид, характер смислових взаємозв'язків елементів у межах висловлення, передає суб'єктивне ставлення мовця до предмета висловлюваної думки, до співрозмовника, до фактів навколишньої дійсності в момент спілкування».⁷

Інтонація мовлення разом із звуковою основою несуть у собі в матеріальному вигляді чотири основні види інформації: 1) емоційну; 2) фізіологічну; 3) змістову; 4) мовну.

Оволодіння інтонацією мовлення є справою складною, але необхідною, бо, як зазначають мовознавці, слова, які утворюють фрази є тільки кісткою, а те, що надає фразам руху й життя, те, що надає їм справжньої форми й значення, міститься в інтонації та в тому враженні, яке створюється нею.

У мовленні різноманітність інтонаційних типів та видів окличних речень визначається конкретною ситуацією спілкування. Саме інтонація доводить думку до її конкретного виразу і зумовлена тими цілями та завданнями, які ставить перед собою мовець, його настроєм, типом взаємин, що встановились між співрозмовниками, культурою мовця, його емоційним станом і т. ін. «Залежно від контексту, життєвої ситуації, образу мовця, експресії мовлення, – пише В.В.Виноградов, – те саме речення, при тому самому синтаксичному членуванні, а іноді й при тому самому порядку слів, може осмислюватися по-різному».⁸

Оклична інтонація в плані емоційного вираження протиставляється іншим інтонаційним одиницям, які виражають синтаксичні значення. Внаслідок такого протиставлення розрізняють емоційно насичені та емоційно нейтральні фрази.⁹ Дійсно, інтонація – досить надійний індикатор емоційного стану мовця. Вона передає суб'єктивне ставлення мовця до предмета висловлюваної думки, до співрозмовника, до фактів навколишньої дійсності в момент спілкування.

Отже співрозмовники обмінюються не тільки інтелектуальною інформацією, а й висловлюють своє ставлення до неї. Інколи трапляється так, що їм «не досить логічно правильно побудувати

свою думку, але їй треба ще виразити її образно та емоційно».¹⁰

На це вказує і А. Н. Лук: «у здорової, нормальної людини просто неможливо виділити чисто інтелектуальну діяльність, вільну від почуттєво-емоційних елементів ... Обробка інформації у людському мозку – взаємодія двох програм: інтелектуальної й емоційної».¹¹

У реченнях, що поєднують інтелектуальне з емоційним, без спеціальних мовних засобів вираження останнього, мелодика підкреслює емоційну сторону висловлювання, робить думки більш яскравими, почуття більш життєвими. Напр.: *На все в нього, нищителя, готове пояснення, та ще й яке!* (О. Гончар); *– Так... Могутня істота – людина! Дух забуває* (Ю. Щербак); *Людей мільярди, і мільярди слів, А ти їх маєш вимовити вперше!* (Л. Костенко); *Вона була, як світ, як гори!* (М. Вінграновський); *Бо само ж сонце купається!* (В. Барка); *Якби бабуня жила!* (О.Кобилянська); *Ну, говори ж!* (Леся Українка).

В окличних висловлюваннях, в яких для вираження емоцій мовець використовує лексичні, морфологічні, синтаксичні засоби мови, мелодика підсилює почуття, вербалізовані цими засобами, не будучи єдиним засобом їх вираження. Напр.: *Впав на ліжко, зарився обличчям у подушку. І так пекло, так пекло Василеві, що кричати хотілось!* (А. Дімаров); *– Оце жєницина! Ось за кого варто в огонь і в воду! – так говорилося про неї коло гауптвахти* (О. Гончар) *А скільки службовців тих з портфелями бігає!* (Д. Гуменна); *Промінчику мій! Пожди! Я ж тебе так!.. А комарів було! – захоплювався спогадами дід* (О. Довженко); *Та що там! Поберіть ся, й ділу край!* (Леся Українка); *Ось де життя! Ось де страждання!* (І. Франко).

Суттєво зростає роль мелодики у висловлюваннях, в яких форма і зміст не збігаються, тобто емоційна оцінка протиставляється лексичному значенню слова. Ствердне за модальністю речення, вимовлене із відтінком іронії, дещо пришвидшеним темпом, із підвищенням тону від слова, на яке падає логічний наголос, набуває заперечної модальності. Напр.: *Отсе раз дівка! – шептали між собою* (Н. Кобринська); *І як вона до лиця тобі!* (В. Винниченко); *От як мене красно слухаєш!* (Марко Вовчок).

Як бачимо, формально-граматичних засобів вираження негативної оцінки у цих конструкціях немає. Негативна інформація у таких висловлюваннях передається переважно інтонацією, тісно пов'язаною з ситуацією спілкування. Тому семантику речень типу *Що за місто! Ось це так майстер!* не можна визначити без допомоги мовленнєвої мелодики, в яких вона є максимально виразною. Незаперечним також є той факт, що

слухач як правило орієнтується на інтонацію, якщо метою його спілкування є не отримання інформації про події, явища і т. д., а намагання визначити справжнє ставлення чи наміри співбесідника.

Визначальна роль інтонації у тлумаченні значення нечленованих речень, які можуть виражати різноманітні почуття залежно від вимови. Так, нечленоване речення *Що ви! Та що ви!* може передавати почуття здивування, страху або ж заперечення, іронії, незгоди із співрозмовником. У першому випадку воно вимовляється уповільненим темпом, із розтягуванням голосної у слові *що*, з паузою між лексемами. Напр.: *– От тобі й на! Та що ви, голубчику!* (М. Куліш).

У другому випадку речення вимовляється прискореним темпом. Напр.: *Та що ви, Тарасовно! Стямтеся! Мов по мертвому* (М. Куліш); *О, що це ви говорите, любочко! – покрикнула Галя* (Марко Вовчок).

Що ж стосується риторичних питань, то їх інтонаційна рельєфність і виразність теж забезпечується мелодикою. У них ніби перетинаються два різні інтонаційні малюнки: з одного боку – емпатична інтонація, а з другого – елементи питальної інтонації, що надає реченню багатозначності. Емоційно насичений підтекст переводить питальну інтонацію в рівніше, спокійніше русло. Напр.: *Чого тільки не бачив я на самому лише небі!* (О. Довженко); *Скільки здобуто і втрачено, куплено й продано, народжено і вбито!* (А. Любченко); *Схаменіться! Хіба можна так з людиною?!* (В. Барка). *При спогляданні лиха здалось мені на одну якусь мить, що загубає не село моє, а весь народ. Чи може бути щось жахливіше у світі?!* (О. Довженко).

Вагоме значення інтонації й у розшифруванні змісту вокативних речень, які можуть виголошуватися як заборона, застереження, прохання, наказ і т. д. Вокативні речення – це речення з одним головним членом, що називає особу, до якої звертається адресант. Найчастіше вони функціонують у діалогічному мовленні. За структурою – це односкладні речення, які вимовляються з особливою кличною інтонацією. За визначенням В. А. Чабаненко, вони «фактично являють собою гранично еліпсовані синтаксичні конструкції».¹²

І. Р. Вихованець звертає увагу на неоднозначні тлумачення вокативних речень у науковій літературі: «Одні вчені вважають їх окремим типом односкладних речень, другі зараховують до складу номінативних, треті розглядають як нечленовані речення»¹³, і дає пояснення цьому: «Подібна різноплановість характеристик зумовлюється синкретизмом семантико-синтаксичних властивостей вокатива як головного члена цих

речень і різноспрямованістю їх формально-синтаксичного і семантико-синтаксичного членування». Учений категорично відкидає тезу про нечленованість вокативних речень – вони «членовані, хоча б тому, що головний член може поширюватися залежними словами»¹⁴, і пропонує таке тлумачення цього типу утворень: «Вокативні речення – це вокативи, у яких конденсується суб'єктно-предикатна структура думки, почуття, волевиявлення. Вони вирізняються семантико-граматичною ізольованістю в тексті, а отже, внутрішньою синтаксичною самодостатністю. Центральну ланку вокативних речень становить іменник у формі кличного відмінка, що вимовляється з особливою інтонацією, яка передає заклик, спонукання до припинення дії, докір, обурення та ін. Часто вокативні речення супроводжуються вигуками і частками, що посилюють і диференціюють їх семантико-синтаксичні особливості»¹⁵.

Значення вокативних речень у текстах художньої літератури допомагають зрозуміти авторські ремарки, контекст, а в живому розмовному мовленні – інтонація. Напр.: *Молодиця ступила раптом на східці й нагнулася вперед: – Лукіє! – прошептала вона погрозово* (С. Тудор). У цьому випадку адресант спонукає слухача припинити дію, виражаючи погрозу.

Звертаючись до співбесідника, мовець може спонукати його до дії чи дій. Напр.: *– Олю! – скрикнув він так, що у всіх завмерли серця. – Олю... Оленько... приїхали... прокинись!* (Ю. Щербак); *Діви! Не спокушайте монахів!..* (О. Вишня); *Молодь! До клубу!* (О. Вишня).

А в цьому вокативному реченні мовець виражає прохання. Напр.: *– Андрію! – Просить Василь. – Біжи, забери мої книжки! Я тебе прошу...* (У. Самчук).

Окрему групу становлять автономно вжиті вокативи, які використовуються з метою покликати адресата мовлення, спонукати його до сприйняття мовлення. Напр.: *Матусю!.. – гукав він у другу хату, витираючи врідлу лисину, – гостя маємо* (М. Коцюбинський); *Правнуче! Знай, що ми чесно жили, Та не зуміли безчестя зломити!* (М. Руденко); *Людино! Коли дерево сторожо Голубить небо, вітер і весну, І день, і ніч, і вечори, і ранки, Не забувай, що дві твої руки Не можуть мати спокою ніколи* (В. Стус). Інтонація передає їй комунікативне спрямування вигуківих висловлювань, які є багатозначними. Враховуючи комунікативну значущість, виділяють їх різноманітні групи за конкретним значенням залежно від ситуації. Вигуківі висловлювання передають емоції у стислій формі, вони не «описують» емоційні прояви, а реалізують їх.¹⁶ Варто зазначити, що вигуківі висловлювання

яскраво відбивають одну з невідмінних засад усного спілкування – принцип економії мовних засобів. При цьому вони є показниками, маркерами емоційно-оцінної ситуації та суб'єктивно-модального ставлення до неї мовця, що й виявляється у відповідній інтонації. Напр.: *– Боже мій! Дівоньки! Дивіться, хто прийшов... – А-а! О-о! Наше «ніколи» прийшло* (М. Куліш); *Ага! Там починають ліпити снігову бабу. Яка ж це принадна історія!* (А. Любченко); *Ой-ой-ой! – жалібно заскиглив він, коли старечий ватаг Богдан Холод оперезав його посохом по сушні. – Ніколи вже не гавкну на сліпих! Гав-гав!.. Н...гавр! І щоб мені, дурному, кусати його мовчки за чобіт! Оце так нагавкав* (О. Довженко); *Хо-хо! Той Оверко не може без шук* (М. Коцюбинський).

У постпозиції по відношенню до окличного речення автор часто описує тембр мовлення героя, що заміщує недостатню «інтонаційну інформацію» на письмі. Напр.: *Ти сам брешеш! Всі бачили, що це я! – злісно реве Андрій* (У. Самчук); *Вас слухають! – владно і впевнено озвався басок* (І. Чендей); *Стій! Гальмує! – кричав у цю мить Ігор* (Ю. Щербак); *– Разом порядкували, разом будем їсти! Заробили! – промовив рішуче кочегар і нікуди вже хлопця не відпускав* (І. Чендей); *Та хіба голосом розбудили, коли чуєте, як гахкають гармати, хай бо вони крізь землю провалились! – басом сказав Гордій* (О. Копиленко).

Важливу інформацію про емоційний стан мовця, про силу почуття, яке переживає мовець, може дати підвищення і зниження тону. На письмі цей елемент інтонації передається словами автора. Напр.: *І сказала стиха мати: – Спати, дітки, бо йде тато!* (О. Коломієць); *Брешеш! – кричить на Андрія Василь і вже готовий знов кинутись на нього. – Це я!* (У. Самчук); *А тут, – кричав далі блазень, бризкаючи навсібіч слиною, – село на путі – і весь люд у ньому вимер!* (П. Загребельний).

У реалізації комунікативного змісту речення не менше значення має логічний наголос, що акцентує увагу на найважливішому слові з погляду адресанта. Водночас характер логічного наголосу суттєво впливає на інтонаційну структуру висловлювання. Слово, на яке падає логічний наголос, вимовляється між значними паузами. Напр.: *– Та Ви божевільний, Мустафо?! Згоджуйтесь же! – Ти – диявол! Ти ... Ти ...* (В. Винниченко); *Слов'яни! Синочки... Мужайтесь...Пора. Ми – смертні. Та знайте: народ не вмира!* (Б. Олійник).

Засобом вираження емоцій у системі інтонаційних ресурсів мови є інтенсивна і трохи довша аспірація голосних звуків, що у більшості випад-

ків підкреслює позитивні емоції або виражає співчуття, безпам'ятство, розчарування, і приго- лосних, що акцентує на вираженні негативних емоцій. Напр.: *Та-а-ак! Ягід – ягід! Як землі!* (О. Вишня); *Потім хтось вибіг за зону і – в ру- пор: Аго-о-ов!* (М. Хвильовий); *...Розставила руки й затопила яблуневий шум: – О-о-о!* (М. Хвильовий); *Тс-с! Тихо будьте вже раз! За- ткайте собі роти. Агі!* (І. Вільде).

Таку ж функцію виконує уповільнена й чіткі- ша вимова складів. Напр.: *Час вже діє, ча-ас!* (В. Стефаник); *Охо-хо-хо! – не скоро, не скоро промовив Івась* (П. Мирний); *Вари, жінко, лини, Ти-ни-ни, ти-ни-ни!* (Т. Шевченко); *– Подав – та й аус! Не мос – та й решта! Не мо-о-с! Ей, ко- би дід мій та підвіся із гроба!* (В. Стефаник).

Висновок. Отже, окличні речення належать до тієї сфери синтаксису, де межі між мовою і мовленням стираються, мова і мовлення стають явищами взаємодоповнюючими і взаємопов'язаними. Інтонація при цьому є засобом передачі комунікативного наміру: вона не тільки є засо- бом їх організації, вираження емоцій, а й засо- бом уточнення й конкретизації змісту висловлю- вання.

Подальші дослідження ролі інтонації у тво- ренні змісту окличних речень сприятимуть сис- тематизації наявних результатів наукових пошу- ків та утвердженню думки про інтонацію як си- туативно вмотивований мовний засіб, спрямо- ваний на вираження комунікативного наміру мов- ця.

Shutak Larysa, Navchuk Halyna. Intonation as a means of expression of exclamation sentences. In the article the tone as an equal language tool that is involved in the transmission side of semantic expression as a fun- damental unit of speech communication, because it is a natural form of existence of language, a way of expres- sion. It is generalized that exclamation sentence intona- tion is a means of conveying complex emotions, subtle shades experiences. That is, as a means of execution, it performs more functions, clarifies and specifies the con- tent of the statement by expressing particular emotions. Motivated speech that tone together with a sound basis carries the material form of the four basic types of infor- mation: 1) emotional; 2) physiological; 3) semantic; 4) linguistic.

The author analyzed examples of different types of intonation expression in exclamation sentences. It is demonstrated that diversity in speech intonation types and kinds of exclamation sentences are determined by the specific situation of communication. It proves that intona- tion according to its particular expression and cause expresses those goals and objectives, which a speaker poses, his mood, the type of relationship that is devel- oped between the interlocutors, the culture of the speaker, his emotional state, etc. The idea is substantiated that the tone of exclamation sentences for the most part

only reinforces verbalized lexical, morphological and syntactic language means feeling, without being the only means of expression.

It is established that its role in substantially increasing sentences that form and content are not the same, and in the interpretation non-divided structures, rhetorical ques- tions, and content decoding statements.

It was found that in the implementation of the com- munication content sentence it is not less important than to have a logical emphasis that focuses on the most im- portant word in terms address. However, the nature of the logical stress influences the structure of tonal expression.

The conclusion is made that exclamation sentences that belong to the sphere of syntax, where the boundaries between language and speech are erased, language and speech events are complementary and interrelated. This tone is not only a means of organization, expression of emotions, but also a means of clarifying and specifying the content of the utterance.

It is noted that further study of the role of intonation in the creation of exclamation sentence is necessary be- cause existing facilitate systematization of the results of scientific research and strengthening thoughts on intona- tion as situational motivated, dynamic broadcast unit, aimed at expressing the communicative intent of the speaker.

Key words: *intonation, sentence exclamation, ex- pression, intonation of speech, language intonation.*

Reference:

- ¹ Ozhegov S. I., Shvedova N. Yu. *Tolkovyj slovar' rus- skogo*, M., AZ, 1994, p. 134.
- ² Cheremisina N. V. *Aspekty harakteristiki osnovnyh komponentov intonatsii*, Voprosy leksikologii i sin- taksisa, Ufa, 1964, p. 187.
- ³ Reformatskij A. A. *Fonologicheskie etyudy*, M., 197- 5, p. 49.
- ⁴ Brahnov V. M. *Pro intonatsiyu yak movnij formal'nij zasib: intonatsiya yak movnij zasib virazhennya dum- ki*, K., 1975, p. 39–59.
- ⁵ Vinogradov V. V. *Nekotorye voprosy izucheniya sin- taksisa prostogo predlozheniya*, Voprosy yaz- ykoznavniya, 1954, 1, p.12–13.
- ⁶ Intonatsiya, K, Visha shkola, 1978, 240 p, p. 10.
- ⁷ Borisjuk I. V. *Intonatsiya i kul'tura movlennya*, Ukrayins'ka mova i literatura v shkoli, 1978, 1, p. 33.
- ⁸ Vinogradov V. V. *Ponyatie sintagmy v sintaksise russkogo yazyka*, Voprosy sintaksisa sovremennogo russkogo yazyka, M., 1950, p. 249.
- ⁹ Bagmut A. J. *Intonatsijna budova prostogo rozpovidnogo rechennya u slov'yans'kih movah*, A. J., K., 1970, p. 3.
- ¹⁰ Zlobina M. G. *Emotsijno-modal'na spetsifika movnogo vchinku – zaperechennya*, *Sintaksis, semantika i pragmatika movnih odinit's'*: Zbirnik naukovih prats', K.: NMKVO, 1992, p. 48.
- ¹¹ Luk A. N. *Emotsii, yumor, ostroumie*, Nauka i religiya, M., 1966, p. 37–44.
- ¹² Chabanenko V. A. *Zasobi ekspresivnogo voleviyavlennya v ukrayins'kij movi*, *Movoznavstvo*,

1983, 3, p. 36.

¹³ Vihovanets' I. R. *Narisi z funktsional'nogo sintaksis-sintaksisu ukrayins'koyi movi*, K.: Naukova dumka, 1992, 224 p., p. 61–62.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Kobzar L. G. *Intonatsiya i zmist vigukovih visloven'*, Kul'tura slova, K.: Naukova dumka, 1986, p. 49.

Навчук Галина Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”, автор близько 110 праць наукового, навчально-методичного та публіцистичного характеру, з яких 1 монографія, 3 розділи до двох колективних монографій, 5 навчальних та навчально-методичних посібників з грифом МОН та МОЗ України. Коло наукових інтересів: українознавство, лінгвокраєзнавство, проблеми впорядкування української медичної термінології, культура мовлення фахівця-медика, національно-мовне виховання у ВНЗ.

Щутак Лариса Богданівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”, автор близько 130 праць наукового, навчально-методичного та публіцистичного характеру, з яких 1 монографія, 3 розділи до двох колективних монографій, 5 навчальних та навчально-методичних посібників з грифом МОН та МОЗ України. Коло наукових інтересів: категоріальна граматики української мови, порівняльне мовознавство, українська медична термінологія, лінгвопсихологія, українознавство в системі вищої освіти.

Navchuk Halyna - Candidate of Philology, Associate Professor of the Social sciences and Ukrainian studies Department in Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»; she is the author of about 110 scientific, educational and critical publications, including 1 monograph, 3 sections in 2 monographs, 5 educational and teaching issues, which was approved by the Ministry of Education of Ukraine and the Ministry of Health of Ukraine. Research interests: Ukrainian, linguistic and cultural studies, problems of the research of Ukrainian medical terminology, the national language education in universities.

Shutak Larisa - Associate Professor of the Social sciences and Ukrainian studies Department in Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»; she is the author 130 scientific, educational and critical publications, including 1 monograph, 3 sections in 2 monographs, 5 issues, which was approved by the Ministry of Education of Ukraine and the Ministry of Health of Ukraine. Research Interests: categorial Ukrainian grammar, comparative linguistics, Ukrainian medical terminology, lingvo-psychology, Ukrainian studies in higher education.

Received 09-02-2016

Advance Acces Publisher: April 2016

© L. Shutak, G. Navchuk, 2016